

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента – кандидатки юридичних наук, доцентки
Павлової Наталі Валеріївни на дисертацію
Коваленка Іллі Олександровича «Розслідування шахрайства у сфері
використання банківських електронних платежів»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»

Вивчення представлених І. О. Коваленком матеріалів дисертації дає підстави стверджувати, що ним проведений ґрунтовний юридичний та криміналістичний аналіз теми, яка є однаково актуальною як для розвитку теорії криміналістики, кримінального процесу, так і в практичному вимірі, сформульовані змістовні висновки і пропозиції, що виносяться на захист. Такий попередній висновок підтверджується оцінкою роботи за основними параметрами, які висуваються щодо кандидатської дисертації на юридичну тематику.

Дана дисертація виконана з актуальної проблеми, що останнім часом привертає до себе увагу вчених різних галузей права. У сучасних умовах шахрайство з метою заволодіння фінансовими ресурсами створює серйозну загрозу розвитку фінансових інституцій нашої держави, наносить вагомі збитки кредитним установам, банкам, виконавчим органам влади, місцевого самоврядування та державі в цілому. У боротьбі з цими правопорушеннями повинні бути максимально задіяні правоохоронні та інші державні органи. При цьому важливу роль необхідно приділити криміналістичному забезпеченню розслідування такого виду кримінального правопорушення як шахрайство у сфері використання банківських електронних платежів.

Автор акцентує, що значний внесок у дослідження теоретичних питань, пов'язаних з проблемами методики розслідування різних видів шахрайства та окремих його аспектів, зробили такі науковці як А. І. Анапольська, Г. С. Бідняк, О. В. Герасимов, С. В. Головкін, Т. В. Коршикова, С. С. Кузьменко, О. В. Курман, В. Р. Мойсик, О. Л. Мусієнко, Н. О. Опанасенко, Т. В. Охрімчук, Н. В. Павлова, В. І. Пазиніч, Д. А. Птушкін, А. В. Реуцький, В. В. Сабадаш,

О. А. Самойленко, С. В. Самойлов, Т. Л. Тропіна, В. Г. Хахановський, К. О. Чередник, С. С. Чернявський, Д. Е. Чувирін, С. В. Чучко та ін. Серед праць вказаних науковців автор виокремлює наступні: Є. В. Дехтярьова «Особливості розслідування шахрайств, вчинених у сфері виконання господарсько-договірних зобов'язань» (м. Київ, 2011), Т. О. Мудряк «Криміналістичне забезпечення розслідування шахрайства з фінансовими ресурсами» (м. Ірпінь, 2013), О. В. Герасимов «Протидія злочинності у банківській сфері» (м. Харків, 2019), О. А. Самойленко «Основи методики розслідування злочинів, вчинених у кіберпросторі» (м. Одеса, 2020), Т. В. Коршикова «Розслідування шахрайств, учинених з використанням електронно-обчислювальної техніки» (м. Київ, 2021), С. В. Чучко «Розслідування шахрайства при купівлі-продажу товарів через мережу Інтернет» (м. Дніпро, 2021) та ін.

В той же час, І. О. Коваленко наголошує на тому, що наукові праці вказаних учених, не враховуючи їх вагомість, розкривали лише окремі аспекти розслідування по конкретним видам шахрайства. Автор доречно вказав, що зазначені чинники у своїй сукупності визначили актуальність даної проблематики, її наукову, теоретичну та практичну значимість, а також зумовили вибір напряму дисертаційної роботи.

Методологія дослідження ґрунтується на використанні апробованої системи методів та методик. Постановка завдань, визначення об'єкту, предмету та мети наукового пошуку цілком відповідає загальним вимогам. Автор вміло провів порівняльні дослідження, обґрунтовано наводить у своїй праці наукові посилання та пропонує в контексті аргументації висновки, підготовлені за результатами проведеного наукового аналізу. В роботі в повній мірі враховано чинне національне законодавство. Теоретичні висновки зроблено на широкій основі результатів ряду галузей знань.

Обсяг використаних у роботі бібліографічних джерел забезпечує належний рівень її інформативності.

В дисертації комплексно опрацьовано широке коло важливих для розвитку сучасної науки положень, зроблено ряд теоретичних узагальнень та визначень, запропоновано нові підходи та авторське бачення шляхів подальшого удосконалення процесу розслідування шахрайств у сфері використання банківських електронних платежів.

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що дисертаційна робота є першим у вітчизняній науці комплексним монографічним дослідженням методики розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів, в якій сформульовано ряд наукових домінант і рекомендацій, котрі відзначаються науковою новизною та мають вагоме теоретичне і практичне значення.

Так, було розкрито криміналістичне наповнення типових способів вчинення шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів при користуванні онлайн-банкінгом, мобільним зв'язком, послугами в Інтернет-магазинах, зокрема, фішинг, сніфферінг, вішинг, кардінг.

Автором доведено, що обстановку вчинення шахрайства в сфері використання банківських електронних платежів слід розглядати як у фізичному сенсі, із врахуванням місця знаходження комп'ютерно-технічного устаткування, з якого здійснювалися шахрайські дії, так і як віртуальний простір, в якому передається, зчитується та змінюється електронно-цифрова інформація, завдяки якій здійснюється втручання в облікові записи користувачів мережі Інтернет та знімаються грошові суми внаслідок незаконних трансакцій.

Удосконалено організаційно-тактичні засади забезпечення проведення окремих слідчих (розшукових) дій для вилучення інформації з матеріальних та особистісних джерел з урахуванням завдань, що потребують вирішення під час їх підготовки та проведення.

Науковий апарат рецензованої дисертації є достатньо високим, матеріал викладений чітко, доступно та юридично грамотно. Позиції, які відстоює автор, ґрунтуються на наявних досягненнях науки кримінального процесу та

криміналістики, положеннях суміжних дисциплін. Свої думки, висновки, пропозиції І. О. Коваленко підтверджує фактами, критичним аналізом чинного кримінально-процесуального законодавства, вже висловленими в юридичній літературі позиціями учених з відповідного приводу.

Це дозволило дисертанту по новому підійти до дослідження значного кола проблем, які залишилися поза увагою вчених, але мають важливе практичне та теоретичне значення.

Дотримання академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження Коваленка Іллі Олександровича на тему «Розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів» включає результати власних досліджень здобувачки. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело, що свідчить про відсутність порушення академічної доброчесності.

Разом з тим, загальне позитивне враження про дисертацію не виключає наявності положень, які притягують світло полеміки. Тому, *констатуючи наявність усіх необхідних для такого рівня наукової роботи моментів, слід відзначити, що вона містить деякі дискусійні, спірні або ж такі, що потребують додаткових уточнень положень.*

1. У підрозділі 1.1. дисертант досліджує криміналістичну характеристику шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів, визначає стан розробленості цієї проблематики та приводить власну позицію з даних питань. Все ж таки, на нашу думку, висвітлення структури криміналістичної характеристики досліджуваного протиправного діяння повинно було мати більш розширений вигляд у розрізі виокремлення характерних особливостей кожного її елементу.

2. На наш погляд, дисертаційне дослідження значно виграло у плані практичної складової, якщо б в розрізі розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів було досліджено міжнародний досвід протидії цим протиправним діянням. Адже в окремих країнах досить давно розслідуються кримінальні правопорушення у фінансовій сфері.

Перераховані, як і деякі інші зауваження мають дискусійний характер і, як на нас, складають підґрунтя до наукової дискусії під час захисту дисертантом свого дослідження і дадуть можливість проявити йому свій науковий потенціал та уміння вести наукову дискусію.

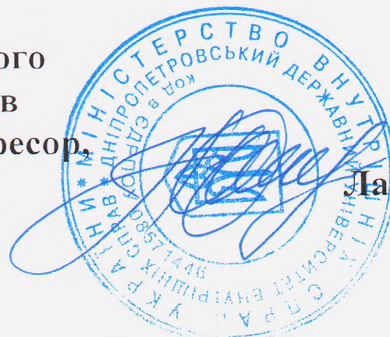
Таким чином, незважаючи на висловлені вище застереження і побажання, та враховуючи викладені вище позитивні характеристики дисертації є підстави зробити висновок, що дисертація «Розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів» написана на достатньо високому науковому й методологічному рівнях, з широким використанням загальної та спеціальної літератури, та має наукову цінність й практичну значимість.

Висновок: Дисертація «Розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів» є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем, вирішує важливе наукове завдання, є актуальною, завершеною, такою, що має теоретичну і практичну значущість та відрізняється науковою новизною. Таким чином, дисертаційне дослідження відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а його автор, Коваленко Ілля Олександрович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Офіційний рецензент –
доцент кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
кандидат юридичних наук, доцент

Наталя ПАВЛОВА

Погоджено:
Проректор
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України

Лариса НАЛИВАЙКО